

Materiál na rokovanie

HSR SR 03. 04. 2023

bod 2

STANOVISKO

k Národnému programu reforiem Slovenskej republiky 2023

1. Popis návrhu

Návrh Národného programu reforiem Slovenskej republiky 2023 (ďalej len „NPR“) sa vypracováva na základe NARIADENIA RADY (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii a NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

NPR popisuje reformné snaženie SR v prioritných štrukturálnych oblastiach. Jeho cieľom je poskytnúť ucelený prehľad o realizovaných a plánovaných krokoch, ktorými SR reaguje na špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko, a to bez ohľadu na zdroj financovania týchto reforiem a súvisiacich investícií (t. j. bez ohľadu na to či ide o opatrenia realizované prostredníctvom politiky súdržnosti EÚ, z prostriedkov Plánu obnovy a odolnosti alebo zo zdrojov štátneho rozpočtu).

Ako tri hlavné oblasti zaostávania z pohľadu ekonomickej konvergencie boli identifikované alokačná efektívnosť, trh práce a vzdelávanie. Okrem trvalo udržateľného vyššieho rastu HDP musí štát sledovať aj cieľ zvyšovania kvality života obyvateľov. V tejto sfére sú najväčšími výzvami bývanie, zdravie a opäť vzdelávanie.

Na úrovni EÚ predstavuje NPR kľúčovú súčasť cyklu európskeho semestra a zohráva ústrednú úlohu pri umožňovaní kolektívneho monitorovania a mnohostrannej diskusie o politických výzvach a spôsoboch ich riešenia. Z tohto dôvodu je NPR každoročne schvaľovaný vládou SR a následne zasielaný Európskej komisii. NPR zároveň slúži aj ako nástroj na komunikáciu plnenia cieľov Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a Európskeho piliera sociálnych práv.

2. Stanovisko KOZ SR

KOZ SR v procese medzirezortného pripomienkového konania (ukončené 24. 3. 2023) nepredložila k NPR žiadne pripomienky, a to najmä vzhľadom na charakter predloženého materiálu, ale aj na mieru zapojenia (najmä v zmysle akceptovania pripomienok) sociálnych partnerov v procese prípravy materiálu, ako aj následného formulovania špecifických odporúčaní, v tomto aj v predchádzajúcich obdobiach.

Napriek tomu, že európske inštitucionálne orgány považujú sociálnych partnerov za kľúčových pre rozvoj európskeho semestra a cyklu koordinácie hospodárskej a fiškálnej politiky v rámci EÚ a účasť sociálnych partnerov v európskom semestri bola uznaná a posilnená v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1175/2011 zo 16. novembra

2011, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii, rovnako aj v súvislosti s prijatými ďalšími rozhodnutiami Rady (EÚ) o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov, v oblasti intenzívnejšieho zapojenia a rešpektovania postojov sociálnych partnerov k zlepšeniu z dlhodobého hľadiska nedošlo.

Zapojenie sociálnych partnerov do tvorby NPR, preto považujeme zo strany vlády za formálne a reálne predloženie, či zapracovanie pripomienok častokrát nie je možné, a to napriek tomu, že prepracovaný európsky semester, ktorý sa začal v roku 2015, poskytuje viac času na dialóg a väčšie zapojenie sociálnych partnerov na všetkých úrovniach.

K predloženému NPR, z vyššie uvedených dôvodov, KOZ SR prezentuje hodnotiace stanovisko, ktoré nemá charakter pripomienky.

NPR charakterizuje základne výzvy slovenskej ekonomiky, makroekonomický rámec a strednodobú prognózu a sumarizuje konsolidačné opatrenia predchádzajúceho roku. Ťažiskovým dokumentom slovenskej vlády je v týchto oblastiach Program stability, ktorý však už pravidelne nebýva súčasťou štandardného legislatívneho procesu a neprerokováva sa so sociálnymi partnermi.

Opätovne je vytvorený časový stres na zhodnotenie výsledného materiálu, keďže predkladateľ má na vyhodnotenie predložených pripomienok v rámci medzirezortného pripomienkového konania len týždeň do konania rokovania Hospodárskej a sociálnej rady SR (HSR SR). Vyhodnocovanie pripomienok a možná zmena zmenia výsledného NPR spôsobila opätovné nedodržanie rokovacieho poriadku HSR SR, podľa ktorého sú materiály na programe plenárneho zasadnutia doručované najneskôr desať kalendárnych dní pred termínom plenárneho zasadnutia. NPR bol sprístupnený na spracovanie stanovísk 30. 3. 2023.

Tak ako každoročne, NPR popisuje štrukturálne opatrenia, ktoré vláda SR plánuje realizovať najmä v najbližších dvoch rokoch. Opakovane sú tromi najväčšími výzvami Slovenska vzdelávanie, trh práce a alokačná efektívnosť. Súčasný NPR (vrátane plánovaných opatrení) sa ťažiskovo zameriava na opatrenia naviazané na Plán obnovy a odolnosti, čo možno považovať za značne neambiciózne. Pri ostatných opatreniach konštatujeme, že ich plnenie môže byť významne ohrozené z dôvodu blížiacich sa parlamentných volieb a faktu, že vláda SR je v demisii.

V oblasti Verejné financie, v rámci problematiky dôchodkov považujeme za mierne zavádzajúce konštatovanie, že prijatá reforma dôchodkového systému zlepši dlhodobú udržateľnosť verejných financií a rovnako aj zvýši budúce dôchodky, a to najmä z dôvodu zavedenia rodičovského dôchodku, ktorý vytvára tlak na verejné financie, ktorý sa predkladateľ rozhodol tmiť zavedením nesytemového zníženia aktuálnej dôchodkovej hodnoty pri novopriznaných dôchodkoch. Takáto dôchodková reforma je okrem dopadu na verejné financie aj diskriminačná, a najmä príklady z iných krajín uvádzajú efektívnejšie spôsoby, ako kompenzovať starostlivosť o deti v budúcich dôchodkoch rodičov. V rámci reformy druhého piliera sa okrem zavedenia predvolenej investičnej stratégie na báze life-cyclingu s cieľom zvýšiť budúce dôchodky, dočasne zmrazilo navyšovanie percenta odvodu do druhého piliera, ktoré môže mať opačný efekt na budúce dôchodky.

Ďalej uvádzame, že medzi plánovanými opatreniami sú aj také, ktorých realizácia neprebehne v tomto roku. Príkladom je pripravované opatrenie nad rámec Plánu obnovy a odolnosti v oblasti Vzdelávanie „Projekt voľnočasových poukazov“. Uvádzame, že projekt má fungovať až od roku 2025 a ide vlastne o tzv. krúžkovné. Preto by sme považovali za

korektné uviesť, že jeho spustenie automaticky znamená (zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov je už príslušne schválený) zníženie v súčasnosti priznaného daňového bonusu na dieťa, čím sa opätovne zvýši daňové zaťaženie práce.

V oblasti Trh práce, sociálne veci a bývanie nie sú pripravované prakticky žiadne reformy smerujúce k trhu práce (okrem vytvorenia „one-stop shopov“ poskytujúcich poradenstvo podporujúce integráciu zahraničných štátnych príslušníkov, ako aj občanov zo SR pri návrate zo zahraničia), pričom predkladateľ si sám definoval trh práce ako jednu z hlavných oblastí zaostávania z pohľadu ekonomickej konvergenzie. V NPR absentujú ambiciózne opatrenia na zlepšenie zamestnanosti, či pracovného prostredia. KOZ SR opätovne zdôrazňuje, že zvyšovanie miezd všetkým pracovníkom je najlepším spôsobom boja proti pracujúcej chudobe, ako aj znižovania ohrozenia chudobou. Nadalej sa opomína aj zlepšenie aktivačných opatrení pre znevýhodnené skupiny vrátane zamestnávania starších ľudí prijatím efektívneho vekového manažmentu a opatrení v oblasti aktívneho starnutia.

V oblasti Zdravie a zdravotno-sociálna dlhodobá starostlivosť je jednou zo základných podmienok poskytovania zdravotnej starostlivosti včas a v požadovanej kvalite dostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov zdravotníckych zariadení. Napriek navýšeniu miezd zdravotníckych pracovníkov v ústavnej starostlivosti sa ukazuje, že personálne kapacity v celom zdravotníctve sú nedostatočné, preto by sme očakávali, že budúce opatrenia budú smerovať do posilnenia personálnych kapacít v celom zdravotníckom sektore. Zabezpečiť ich dostatočný počet je možné iba za predpokladu, že zdravotnícke zariadenie disponuje potrebným objemom finančných zdrojov z povinných odvodov od zdravotných poisťovní, preto za veľmi nešťastné považujeme, že z návrhu zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach prijatého v roku 2022 vypadlo pôvodne navrhované ustanovenie zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení, podľa ktorého celková platba za poistencov štátu nemala byť nižšia ako 1,9 % z hrubého domáceho produktu Slovenskej republiky v bežných cenách zisteného Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, na ktorý sa celková platba za poistencov štátu určuje. V oblasti zdravotno-sociálnej dlhodobej starostlivosti uvádzame, že najmä v kontexte starnutia obyvateľstva, sa musia posilniť najmä personálne kapacity služieb dlhodobej starostlivosti vrátane ich finančného ohodnotenia, avšak do tejto oblasti zatiaľ nesmerujú žiadne opatrenia.

V úvode oblasti Zelenej transformácie predkladateľ uvádza historicky prvý slovenský klimatický zákon, ktorý však nemusí byť vôbec prijatý, keďže sa predkladá aj na rokovanie HSR SR s rozpormi s Ministerstvom financií SR, Ministerstvom hospodárstva SR, Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvom vnútra SR, Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Ministerstvom obrany SR, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Úradom vlády SR, Ministerstvom spravodlivosti SR, Generálnou prokuratúrou SR, Úniou miest Slovenska, Republikovou úniou zamestnávateľov, Asociáciou zamestnávateľských zväzov a združení, Asociáciou priemyselných zväzov a dopravy, Klubom 500 a Verejnosťou. Výpočet subjektov ústrednej štátnej správy, ktoré sú v rozpore s navrhovaným zákonom dáva predpoklad, že nie je vôľa ani na úrovni vlády SR prijať uvedený zákon a nemožno pokladať za reálne, že klimatický zákon bude v SR prijatý. Tvrdenia o možnom posune smerom ku klimatickej neutralite, vďaka uvedenému zákonu, možno pokladať za zavádzajúce.

3. Závery a odporúčania

KOZ SR berie predložený NPR na vedomie.